

ДСТУ ISO/IEC Guide 59:2000

НАЦІОНАЛЬНИЙ СТАНДАРТ УКРАЇНИ

КОДЕКС УСТАЛЕНИХ ПРАВИЛ СТАНДАРТИЗАЦІЇ

Видання офіційне

Київ
ДЕРЖСПОЖИВСТАНДАРТ УКРАЇНИ
2003

ПЕРЕДМОВА

- 1 РОЗРОБЛЕНО: Український науково-дослідний інститут стандартизації, сертифікації та інформатики Держспоживстандарту України (УкрНДІССІ)
РОЗРОБНИКИ: **Л. Єршова**, канд. техн. наук; **О. Мещерякова**; **Я. Юзьків**, канд. техн. наук (керівник розробки)
- 2 ПРИЙНЯТО ТА НАДАНО ЧИННОСТІ: наказ Держстандарту України від 27 листопада 2000 р. № 677
- 3 Стандарт повністю відповідає міжнародному стандарту ISO/IEC Guide 59:1994 (E) Code of good practice for standardization (Кодекс ustalених правил стандартизації)
Ступінь відповідності — ідентичний (IDT)
Переклад з англійської (en)
- 4 ВВЕДЕНО ВПЕРШЕ
- 5 ПЕРЕВИДАННЯ 2003 року

**Право власності на цей документ належить державі.
Відтворювати, тиражувати і розповсюджувати його повністю чи частково
на будь-яких носіях інформації без офіційного дозволу заборонено.
Стосовно врегулювання прав власності треба звертатися до Держспоживстандарту України**

Держспоживстандарт України, 2003

ЗМІСТ

	С.
Національний вступ	IV
1 Вступ	1
2 Визначення понять	2
3 Загальні положення	2
4 Процедури розроблення стандартів	2
5 Сприяння міжнародній торгівлі	3
6 Участь у процесі розроблення стандартів	3
7 Координація та інформація	4
Додаток А Терміни та визначення понять Угоди GATT про технічні бар'єри в торгівлі	4
Додаток В Стандарти й інформаційні системи та послуги ISONET стосовно стандартів	6

НАЦІОНАЛЬНИЙ ВСТУП

Цей стандарт призначено, щоб інформувати фізичних і юридичних осіб, які розробляють стандарти або діяльність яких пов'язана зі стандартизацією, про засади, основні правила та процедуру розроблення стандартів усіх рівнів, що склалися в міжнародній практиці за час існування всесвітньої системи стандартизації.

Міжнародний стандарт ISO/IEC Guide 59:1994 (E) Code of good practice for standardization (Кодекс усталених правил стандартизації) розроблено на основі Угоди GATT 1991 про технічні бар'єри в торгівлі (Уругвайський раунд багатосторонніх торговельних переговорів).

Оскільки в тексті стандарту є посилання на Настанову ISO/IEC 2:1991 (E) Standardization and related activities — General vocabulary (Стандартизація і суміжні види діяльності), треба мати на увазі, що вже видано нову редакцію Настанови ISO/IEC 2:1996.

Для пояснення окремих положень цього стандарту і врахування національних особливостей його застосування у стандарті подано курсивом «національні примітки» до розділів 1, 4 та 1 додатка А.

НАЦІОНАЛЬНИЙ СТАНДАРТ УКРАЇНИ

КОДЕКС УСТАЛЕНИХ
ПРАВИЛ СТАНДАРТИЗАЦІЇ
КОДЕКС СЛОЖИВШИХСЯ
ПРАВИЛ СТАНДАРТИЗАЦІЇ
CODE OF GOOD PRACTICE
FOR STANDARDIZATION

Чинний від 2001–07–01

1 ВСТУП

1.1 Стандарти відіграють важливу роль у внутрішній і зовнішній торгівлі та комерційній діяльності інших видів у всіх країнах світу. Багато органів розробляють стандарти таких рівнів: національні, регіональні та міжнародні; значна кількість таких органів підготує свої документи на засадах консенсусу. В умовах зростання міжнародної торгівлі й технологічної кооперації органи стандартизації розробили процедури та форми співпраці, на основі яких та з урахуванням думки загалу встановлено правила розроблення стандартів на всіх рівнях. Ці правила викладено тут у формі кодексу, який можуть застосовувати урядові й неурядові органи.

Національна примітка. До стандартів національної підпорядкованості належать: відомчі стандарти, стандарти підприємств, стандарти громадських товариств тощо.

Національний стандарт — стандарт, прийнятий національним органом стандартизації (ISO/IEC Guide 2:1996, 5.2.1.3).

1.2 На міжнародному рівні добровільний процес стандартизації фактично координують Міжнародна організація зі стандартизації (ISO), Міжнародна електротехнічна комісія (IEC) та Міжнародний союз електрозв'язку (ITU). Ці органи є найвищими організаціями у широкій інфраструктурі, основою якої є національний рівень і яка, у разі потреби, поширює свою діяльність на регіональний рівень. Глобальна система стандартизації (тобто стандартизація на національному, регіональному та міжнародному рівнях) являє собою угоди про співпрацю між ISO, IEC та ITU на міжнародному рівні, схожі угоди між організаціями зі стандартизації на регіональному рівні, такими як CEN, CENELEC та ETSI в Європі, а також угоди про співпрацю між національними членами трьох найвищих організацій.

Національна примітка. CEN (Comité européen de normalisation) — Європейський комітет стандартизації.

CENELEC (Comité européen de normalisation électrotechnique) — Європейський комітет стандартизації в галузі електротехніки.

ETSI (European Telecommunication Standards Institute) — Європейський інститут стандартів з телекомунікацій.

1.3 В усій глобальній системі національні члени трьох найвищих організацій беруть на себе відповідальність щодо забезпечення координації.

1.4 Прийняття цього Кодексу — добровільне. Кодекс призначений забезпечити відкритість та прозорість разом з оптимальним порядком, узгодженістю та ефективністю всесвітнього процесу стандартизації. Положення, що мають обов'язковий характер, подано у формі вимог, для чого використано допоміжне дієслово «повинен».

2 ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТЬ

У Кодексі використано визначення понять з Настанови ISO/IEC Guide 2:1991; їх треба використовувати всім органам, які затверджують стандарти за процедурами, що базуються на засадах консенсусу. Ці органи складають підгрупу, описану в додатку 3 Угоди GATT 1991 з технічних бар'єрів у торгівлі, як пояснено в додатку А до цього Кодексу.

3 ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

3.1 Цей Кодекс призначено для застосування будь-якими урядовими чи неурядовими органами стандартизації на рівнях міжнародному, регіональному, національному чи національній підпорядкованості. Органи стандартизації, що приймають цей Кодекс, можуть повідомити про це орган-член ISO чи IEC у своїй країні, який надішле повідомлення до Інформаційного центру ISO/IEC у Женеві. Повідомлення повинне містити назву й адресу відповідного органу, напрямок його теперішньої та подальшої діяльності у сфері стандартизації. Регіональні або міжнародні органи стандартизації у країнах, де немає органів-членів ISO чи IEC, можуть повідомити про прийняття ними цього Кодексу безпосередньо Інформаційний центр ISO/IEC.

3.2 Члени ISO повинні докласти зусиль для того, щоб стати членами ISONET, або призначити для цього інший орган, а також прагнути отримати найвигідніший статус члена ISONET. Інші органи стандартизації повинні робити всі можливі спроби приєднатися до ISONET (опис системи ISONET див. у додатку В).

3.3 Орган стандартизації повинен уважно розглядати і мати можливість консультиватися з приводу заяв щодо застосування цього Кодексу, зроблених іншими органами стандартизації, що прийняли цей Кодекс. Орган стандартизації повинен намагатися розв'язати будь-які питання, порушені у скаргах.

4 ПРОЦЕДУРИ РОЗРОБЛЕННЯ СТАНДАРТІВ

4.1 Письмово викладені процедури, вироблені на засадах консенсусу, повинні визначати послідовності дій щодо розроблення стандартів.

Орган стандартизації повинен мати копії документів, у яких викладено ці процедури, щоб своєчасно видавати їх на запити зацікавлених сторін.

4.2 Ці письмові процедури повинні передбачати зрозумілий, реальний та легкоздійснений апеляційний механізм об'єктивного реагування на будь-які суттєві та процедурні скарги.

4.3 Повідомлення про діяльність у сфері стандартизації треба подавати у зручний спосіб, щоб давати змогу для співпраці зацікавленим особам чи організаціям. Це означає, що треба вчасно повідомляти у відповідний спосіб про нову, поточну чи завершену діяльність з розроблення стандартів та інформувати про зміни стану справ, якщо це потрібно.

Національна примітка. Про діяльність у сфері стандартизації щорічно повідомляє Український науково-дослідний і навчальний центр стандартизації, сертифікації та якості (УкрНДНЦ), публікуючи і розсилаючи міністерствам (відомствам), МТК і ТК у двотижневий термін з дня затвердження «Програму робіт зі стандартизації».

4.4 На вимогу будь-якої зацікавленої сторони орган стандартизації повинен швидко забезпечити чи домовитися про забезпечення її копією поданого на розгляд проекту стандарту, щоб отримати зауваги. Плата за цю послугу, крім реальної вартості доставлення, повинна бути однаковою для внутрішніх та закордонних сторін. Зацікавлені сторони, де б вони не були, повинні мати можливість розглядати проекти стандартів та давати зауваги до них. Усі зауваги і пропозиції треба негайно розглянути і дати на них відповідь і, якщо це потрібно, пояснити, наприклад, чому треба відхилитися від відповідних міжнародних стандартів.

4.5 Офіційне затвердження стандартів повинне базуватися на засадах консенсусу.

4.6 Усі стандарти треба періодично переглядати та своєчасно вносити зміни до них. Пропозиції щодо розроблення нових стандартів чи внесення змін до чинних стандартів, якщо їх подано на розгляд згідно з відповідними процедурними правилами будь-якою зацікавленою особою чи організацією, де б вона не була, треба негайно розглядати.

4.7 Усі затверджені стандарти повинні бути опубліковані протягом часу, встановленого чинним

законодавством. Для будь-якої особи, де б вона не мешкала, у прийнятний термін та за помірну плату повинні бути зроблені копії.

4.8 Відповідні офіційні документи з розроблення стандартів потрібно належним чином зберігати.

5 СПРИЯННЯ МІЖНАРОДНІЙ ТОРГІВЛІ

5.1 Стандарти треба викладати так, щоб вони відповідали потребам ринку і сприяли розвитку вільної торгівлі у найширших географічних та економічних межах. Стандарти не повинні бути викладені так, щоб перешкоджати міжнародній торгівлі чи стримувати її.

5.2 Стандарти не повинні бути ні засобом фіксування цін, ні засобом уникання конкуренції чи стримування торгівлі більшою мірою, ніж передбачено відповідними технічними регламентами чи іншими відомчими регламентами, чи місцевими адміністративними актами щодо сумісності, захисту довкілля, здоров'я та безпеки.

5.3 Якщо міжнародні стандарти вже існують чи перебувають на стадії завершення, вони чи їхні відповідні частини повинні бути використані як основа для відповідних національних чи регіональних стандартів, за винятком тих випадків, коли такі міжнародні стандарти чи їхні відповідні частини не ефективні або недоцільні, наприклад, через недостатній рівень захисту, через основні кліматичні чи географічні особливості або значні технологічні проблеми.

5.4 Стандарти треба викладати так, щоб їх не можна було використати з метою введення в оману споживачів та інших користувачів продукції, процесів чи послуг, що їх стосуються стандарти.

5.5 Стандарти не повинні бути викладені чи прийняті такими, щоб у них було віддано перевагу продукції на підставі місця її виготовлення, регіональним інтересам — у роботі з регіональною стандартизацією. Для країн, які не належать до даного регіону, можливості робити значні результативні внески повинні створювати національні органи стандартизації цих країн спільно з міжнародними організаціями зі стандартизації, членами яких вони є.

5.6 Щоб не створювати обмежень для технічного розвитку, у стандартах, де це можливо, треба віддавати перевагу експлуатаційним характеристикам перед конструкційними чи зовнішнім виглядом.

5.7 Адміністративні вимоги, пов'язані з установленням відповідності, знаками відповідності чи іншими нетехнічними позначками, треба подавати окремо від технічних вимог та/чи вимог до експлуатаційних характеристик.

5.8 У проектах стандартів об'єкт стандартизації не повинен бути запатентованим об'єктом, якщо тільки це не зумовлено технічними причинами і правовласник погоджується дати офіційний дозвіл (на прийнятний термін, на певних умовах) зацікавленому претендентові, де б він не мешкав.

6 УЧАСТЬ У ПРОЦЕСІ РОЗРОБЛЕННЯ СТАНДАРТІВ

6.1 Для зацікавлених осіб та організацій повинна бути доступна участь у процесі стандартизації на всіх рівнях, як описано у цьому розділі.

6.2 Для гармонізації стандартів на якомога ширшій основі орган стандартизації повинен, у межах своїх можливостей, брати активну участь разом з відповідними міжнародними організаціями зі стандартизації у підготовленні міжнародних стандартів з будь-яких питань, що їх розробили чи прийняли або збираються розробляти чи приймати.

6.3 Участь національних органів у процесі стандартизації на міжнародному рівні організує відповідний національний орган стандартизації — член відповідної міжнародної організації зі стандартизації. Національні члени повинні зробити все необхідне, щоб їхня участь відображала співвідношення національних інтересів щодо питання, з яким пов'язана міжнародна діяльність у сфері стандартизації.

6.4 Треба, щоб на регіональному рівні участь у процесі стандартизації на засадах консенсусу, що його організують відповідно до особливих потреб технології та регіону, відображала рівновагу національних та регіональних інтересів у регіональній роботі зі стандартизації. Для країн, які не належать до даного регіону, можливості робити значні результативні внески повинні створювати національні органи стандартизації цих країн спільно з міжнародними організаціями зі стандартизації, членами яких вони є.

6.5 Участь у стандартизації на національному рівні повинні організувати національні органи стандартизації згідно з відповідними процедурними правилами на засадах консенсусу, що мають виважено представляти інтереси таких категорій населення, як виробники, покупці, споживачі тощо. Можливості для значних результативних внесків від інших країн повинні створювати національні органи стандартизації цих країн спільно з міжнародними та регіональними організаціями зі стандартизації, в яких беруть участь обидві сторони.

7 КООРДИНАЦІЯ ТА ІНФОРМАЦІЯ

7.1 Для того щоб стандарти були несуперечливі з погляду найбільшого загалу користувачів, треба активно, але добровільно координувати діяльність у сфері стандартизації на міжнародному й регіональному рівнях та між ними, а також у кожній країні.

7.2 Відповідальність за координацію на міжнародному рівні повинна брати на себе кожна міжнародна організація зі стандартизації.

7.3 Відповідальність за координацію на регіональному рівні повинна брати на себе кожна регіональна організація зі стандартизації.

7.4 Відповідальність за координацію на національному рівні повинен брати на себе національний орган стандартизації.

7.5 Відповідальність за координацію між діяльністю у сфері стандартизації на регіональному рівні та діяльністю на міжнародному рівні повинні брати на себе відповідні органи. Зокрема, регіональні органи стандартизації повинні робити все, щоб запобігти дублюванню чи перекриванню робіт відповідних міжнародних органів стандартизації.

7.6 Координацію діяльності у сфері стандартизації між регіональними організаціями зі стандартизації та національними органами стандартизації, які не належать до даного регіону, треба організувати під відповідальність цих органів та з консультаціями міжнародної організації зі стандартизації, в якій вони спільно є члени.

7.7 Уся інформація, яка стосується розділу 4, повинна бути доступною через ISONET. Орган-член ISO у будь-якій країні або міжнародна чи регіональна організація зі стандартизації має визначити свій центр ISONET та представника, якому треба подавати довідки щодо стандартизації.

ДОДАТОК
(довідковий)

ТЕРМІНИ ТА ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТЬ УГОДИ GATT ПРО ТЕХНІЧНІ БАР'ЄРИ В ТОРГІВЛІ

Згідно з Угодою GATT 1991 про технічні бар'єри в торгівлі (Уругвайський раунд багатосторонніх торговельних переговорів) термінологію, подану у Настанові ISO/IEC Guide 2:1991, використовують з певними модифікаціями. Пояснення до них наведено в додатку 1 до документа GATT TBT, поданому нижче для інформування та, по можливості, підтвердження Кодексу ISO/IEC документом GATT TBT для органів, які затверджують стандарти на засадах консенсусу.

Національна примітка. *GATT (General Agreement on Tariffs and Trade) — Генеральна угода про тарифи і торгівлю. GATT TBT (GATT Agreement on Technical Barriers to Trade) — GATT Угода про технічні бар'єри в торгівлі.*

ДОДАТОК 1 ДО УГОДИ GATT 1991 ПРО ТЕХНІЧНІ БАР'ЄРИ В ТОРГІВЛІ

Терміни з шостої редакції Настанови ISO/IEC Guide 2:1991 «Стандартизація та суміжні види діяльності», використовувані у діяльності, пов'язаній з цією Угодою, повинні мати такі самі значення, як у визначеннях названої Настанови, за винятком того, що стосується послуг, оскільки вони не входять до Угоди.

Таким чином, у цій Угоді використовують визначення таких понять:

1 ТЕХНІЧНИЙ РЕГЛАМЕНТ

Документ, яким встановлено характеристики продукції, процесів та способів її виготовлення з урахуванням адміністративних положень, узгодженість з якими є обов'язковою. Він може містити також вимоги стосовно термінології, позначання, пакування, маркування, етикеткування продукції та процесів і способів її виготовлення.

Примітка. Визначення понять у Настанові ISO/IEC 2 не є незалежними, а базуються на так званій системі «будівельних блоків».

2 СТАНДАРТ

Термін «стандарт» має таке визначення.

Прийнятий офіційним органом документ, яким встановлено для загального та багаторазового використання правила, загальні принципи або характеристики продукції та процесів і способів її виготовлення, дотримання яких не обов'язкове. Документ може містити також вимоги стосовно термінології, позначання, пакування, маркування, етикеткування продукції та процесів і способів її виготовлення.

Примітка. Терміни, визначені в Настанові ISO/IEC Guide 2, стосуються продукції, процесів та послуг. Зазначена Угода розглядає тільки технічні регламенти, стандарти та процедури встановлення відповідності, які стосуються продукції та процесів і способів її виготовлення. Стандарти, визначення яких подано у Настанові ISO/IEC Guide 2, можуть бути обов'язковими чи рекомендованими. Відповідно до призначення цієї Угоди стандарти визначено як документи рекомендовані, а технічні регламенти — як обов'язкові. Міжнародна стандартизація провадиться на засадах консенсусу. Угода стосується також документів, які не базуються на засадах консенсусу.

3 ПРОЦЕДУРА ВСТАНОВЛЕННЯ ВІДПОВІДНОСТІ

Будь-яка процедура, яку застосовують безпосередньо чи опосередковано для встановлення відповідності продукції вимогам технічних регламентів чи стандартів.

Примітка. Процедура встановлення відповідності передбачає поряд з іншим: процедуру відбирання зразків, випробування та контролювання; оцінювання, вивіряння та досягнення впевненості у відповідності; реєстрацію, акредитацію та затвердження, а також комбінації цих процедур.

4 МІЖНАРОДНИЙ ОРГАН ЧИ СИСТЕМА

Орган чи система, до якої можуть входити відповідні органи всіх учасників цієї Угоди.

5 РЕГІОНАЛЬНИЙ ОРГАН ЧИ СИСТЕМА

Орган чи система, в яку можуть входити відповідні органи тільки окремих учасників.

6 ЦЕНТРАЛЬНИЙ ОРГАН ВЛАДИ

Центральний уряд, його міністерства та відомства або будь-який інший орган, підпорядкований центральному урядові у відповідній сфері діяльності.

Примітка. У межах Європейського Економічного Співтовариства діють положення, якими керуються у своїй діяльності центральні органи влади. Проте Європейське Економічне Співтовариство може засновувати регіональні органи чи системи встановлення відповідності; у цих випадках вони будуть керуватися положеннями цієї Угоди, які стосуються регіональних органів чи систем установлення відповідності.

7 МІСЦЕВИЙ ОРГАН ВЛАДИ

Адміністрація регіону (наприклад, штату, провінції, землі, кантону, муніципалітету тощо), її установи, відомства чи будь-який інший орган, підпорядкований адміністрації у відповідній сфері діяльності.

Національна примітка. Місцеві органи влади визначаються актами законодавства України.

8 ОРГАН УПРАВЛІННЯ

Орган, який відрізняється від центрального та місцевого органів влади і має у своєму складі неурядовий орган, уповноважений на законній підставі запроваджувати технічний регламент.

ДОДАТОК В
(довідковий)

СТАНДАРТИ Й ІНФОРМАЦІЙНІ СИСТЕМИ ТА ПОСЛУГИ ISONET СТОСОВНО СТАНДАРТІВ

ISONET — це довідкова мережа (на цей час її встановлено у 61 країні, яка має 5 міжнародних філіалів), яка розповсюджує інформацію на території, де її впроваджено, про стандарти, технічні регламенти та інформаційно-довідкові матеріали, охоплюючи матеріали із сертифікації. Інформаційний Центр ISO/IEC у Женеві є центр надавання інформації про стандарти та інформаційно-довідкові матеріали міжнародного характеру, який працює для запитувачів з тих країн, які не мають національного інформаційного центру ISONET.

Кожний інформаційний центр ISONET може відсилати запитувача до будь-якого іншого інформаційного центру, до територіальної або функційної компетенції якого належить питання і який повинен намагатися відповісти на це запитання.

Система організована і функціонує відповідно до правил роботи ISONETу в цілому. У зв'язку з цим відповідні правила існують для різних функцій документування (наприклад, індексація стандартів, використання багатомовних тезаурусів тощо), а вони, в свою чергу, пов'язані з останньою версією Міжнародної класифікації стандартів ISONET (ICS).

МІЖНАРОДНА КЛАСИФІКАЦІЯ СТАНДАРТІВ (ICS)

Міжнародна класифікація стандартів (ICS) забезпечує через використання числових кодів легкість спілкування між користувачами та розробниками стандартів у всьому світі незалежно від мови. ICS забезпечує також модельну структуру каталогів стандартів та систем із встановленим порядком. Багато членів ISO вже взяли на себе зобов'язання запровадити ICS на національному рівні; передбачається, що інші будуть діяти за їхнім прикладом. ICS буде також корисна як основа для більш структурованих систем доступу до інформації, пов'язаної з діяльністю щодо розроблення стандартів.

ДОСТУП ДО ІНФОРМАЦІЇ ПРО ДІЯЛЬНІСТЬ У СФЕРІ СТАНДАРТИЗАЦІЇ

Систему кодування стадій розроблення, що базується на системі ідентифікації стадій ISO/IEC, зараз широко використовує ISONET. Ці стадії такі:

- стадія, коли приймають рішення про розроблення чи перегляд стандарту;
- стадія, коли робота вже почалася, але період подавання зауваг ще не почався;
- стадія, коли період надходження зауваг почався, але ще не закінчився;
- стадія, коли надходження зауваг закінчено, але стандарт ще офіційно не прийнято;
- стадія, коли стандарт прийнято офіційно.

Використання членами ISONET цієї системи кодування стадій разом з ICS для визначення об'єктів зацікавленості підвищуватиме ефективність їхньої роботи, особливо стосовно запитів до інших організацій або до ISONET тих, які застосовують такі самі або схожі системи.

Детальнішу інформацію на цю тему можна отримати у Секретаріаті ISONET, який міститься у Центральному Секретаріаті ISO в Женеві.

01.120

Ключові слова: стандарт, правила стандартизації, регламент, координація, комерційна діяльність, процедура розроблення стандартів, міжнародна торгівля, гармонізація стандартів.

01.120

Ключові слова: стандарт, правила стандартизації, регламент, координація, комерційна діяльність, процедура розроблення стандартів, міжнародна торгівля, гармонізація стандартів.

Редактори
В. Моргунюк,
Н. Куземська
Технічний редактор
О. Касіч
Коректор
Т. Нагорна
Комп'ютерна верстка
В. Перехрест

Підписано до друку 23.12.2003. Формат 60×84 1/8.
Ум.друк.арк. 23,25. Замовлення . Ціна договірна.

Редакційно-видавничий відділ ДП «УкрНДНЦ»
03115, м. Київ, вул. Святошинська, 2